

Första Flygeskadern – ÖB:s klubba i 50 år

Att flyga på gränsvärden, att undvika fiendlig radar, att "trycka ned" fiendligt hot, att upptäcka och att förstöra målet, att lära verka och överleva i dagens och morgondagens stridsmiljö, det är Första Flygeskaderns (E 1:s) värld.

Av generalmajor Bent Stenfeldt

Altsedan "slaget om Storbritannien", då de engelska jaktflygarnas insatser bedömdes som avgörande i kampen för att förhindra en tysk invasion, har i Sverige jaktflyget och luftförsvaret prioriterats. Detta har ibland tenderat till att överskugga andra fundamentala och vitala delar av flygstridskrafterna som attack-, lätta attack-, spanings-, signalspanings- och transportflygförband.

De offensiva flygstridskrafterna har alltsedan mellankrigstiden haft en avgörande betydelse i flertalet kriser och krig. Som exempel i modern tid framstår Koreakriget, Berlinblockaden, Sexdagarskriget, Kubakrisen, Vietnamkriget, Yom Kippurkriget och Kuwaitkriget.

● ● I de hotbilder och de scenarier som det svenska försvaret arbetar med alltsedan andra världskrigets slut, är en väpnad invasion över havet och/eller över landgränsen i kombination med luftlandsättningar det allvarligaste hotet mot vårt land. Därvid är

det synnerligen betydelsefullt att ha system, utöver luftförsvaret, som upptäcker och verkar mot mål till sjöss och på land. Flygvapnet har därför byggt upp effektiva spanings- och signalspaningsflygsystem med förmåga att tidigt upptäcka och följa en angripares resursuppbyggnad, åtgärder och rörelser. På samma sätt har Flygvapnet utvecklat effektiva system för verkan mot mål på ytan. Det svenska attackflyget med flygplanen A 32 Lansen och AJ 37 Viggen och med vapensystemen Rb 15, Rb 04, Rb 05, Rb 75, bomber och raketer har utgjort och utgör ett allvarligt hot mot en eventuell invasion. Attackflyget har en betydande krigsavhållande roll.

Det lätta attackflyget (med SK 60) har genom en utpräglad låghöjdstaktik, med utmärkta vapen mot markmål och i direkt samverkan med våra markstridsförband skapat stor respekt. Detta har säkert inneburit ett stort hänsynstagande vid övervägande om en eventuell gränsinvasion mot vårt land. Det lätta attackflyget har bidragit

– och bidrar påtagligt – till den krigsavhållande effekten.

● ● Rörlighet liksom eldkraft är viktiga element i modern krigföring. Det gäller för de flesta militära enheter. Behovet av rörlighet genom luften har ökat successivt och möjligheter har skapats bl a genom tillkomst och utveckling av Flygvapnets transportflygsystem. I samverkan med civila resurser är E 1:s lufttransportkapacitet i dag betydande.

● ● Första Flygeskadern är beroende av bas-, verkstads-, stril- och sambandsförband samt ledningsfunktioner som är underställda sektorcheferna. Personalen – yrkes- och reservofficerare, civila, frivilliga och värnpliktiga – i dessa förband och funktioner är välutbildad och -övad. Denna personal visar stor samhörighetskänsla med E 1, vilket bl a förstärker Flygeskaderns effektivitet.

● ● Att planera ett offensivt företag,

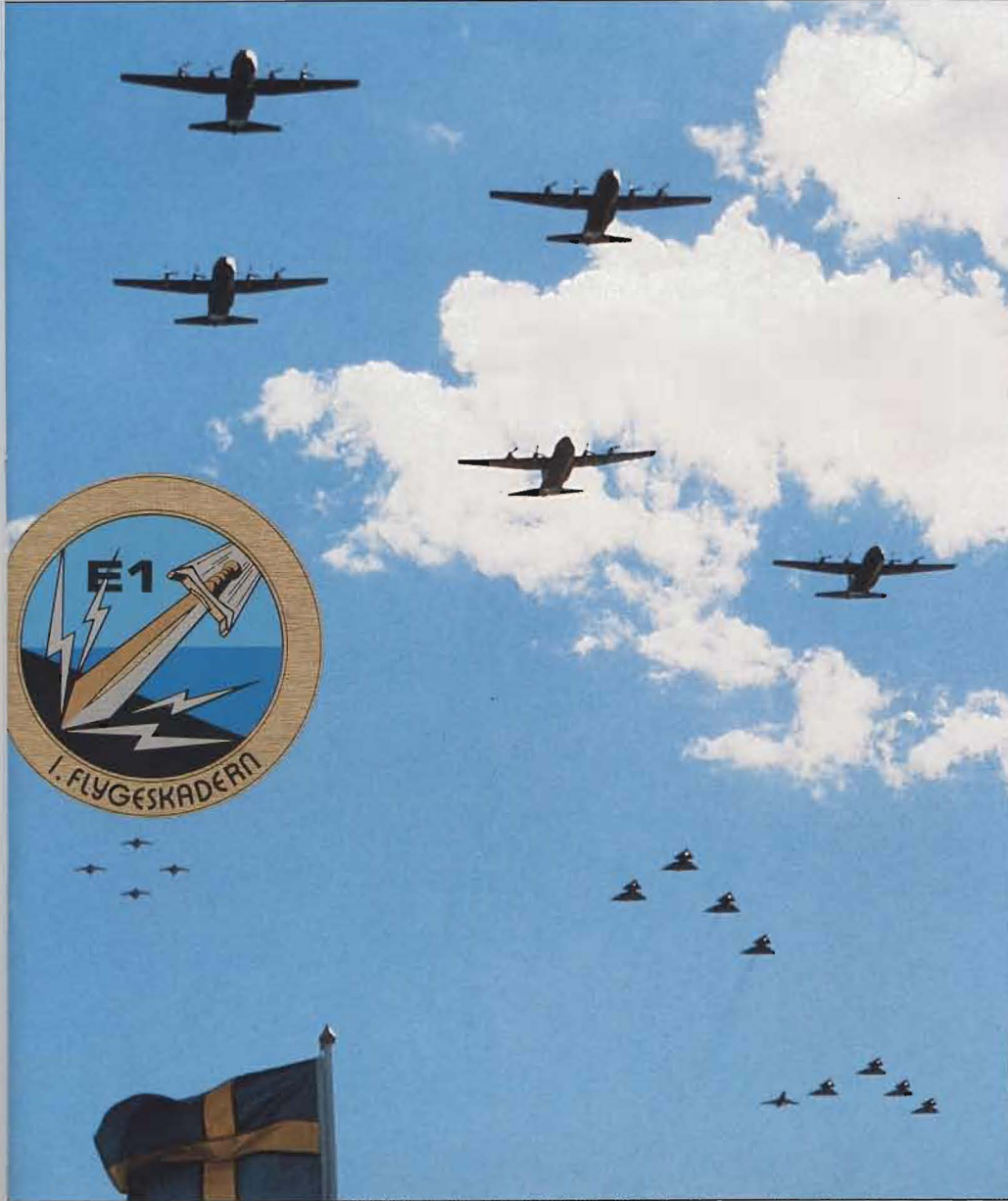

Foto: Ulf Nylöf

spaning, attack eller transport, är ett mångdimensionellt arbete. Det kräver *kunskap och kompetens*. Det är då som flygförarna har att analysera och värdera vad som kan hända under företaget, att minimera osäkerheterna. I planläggning och genomförande påverkas allting av allting. Varje företag är olika, måste utföras olika, med variation av taktik – ja, av allt. Skicklighet, erfarenhet och ledarskap är avgörande.

De faktorer som spelar stor roll i planläggning och genomförande av ett offensivt företag är bland annat:

- ▶ **Första- och andrahandsmål.**
- ▶ **Vad som skall åstadkommas, önskad verkanssannolikhet.**
- ▶ **När skall målet anfallas, utspanas.**

Dessa faktorer är i regel givna av den operativa ledaren.

Därutöver:

- ▶ **Målet** ● Läge, konstruktion, höjd över havet, topografi, ter-

▶ **Väder**

rängsort, insyn, upptäckts-möjligheter på radar, fart, kurs.

- Startbas, mål, landningsbaser, an- och återflygning, temperatur, våghöjd, sikt, solhöjd, solriktning, skuggor, ljusförhållanden, anomalier.

▶ **Under-rättelser**

● Målet, fiendlig jakt, markflygburna radarstationer, fiendliga fartyg, luftvärnsrb och akan, telemotmedel, infraröd, laser.

▶ **Val av ammunition, kameror, film**

● Verkanssannolikhet, ammunitionstyp, antal enheter, anfallssätt, räckvidd.

▶ **Baser**

● Divisioner, klargörings- och servicekapacitet, ammunitionstillgång.

▶ **Behov av jaktskydd**

▶ **Behov av spaningsunderlag**

▶ **Samverkan**

● Mark, sjö

▶ **Egen verksamhet**

● Flygräddning, jakt, luftvärn, fartyg.

▶ **Flygsäkerhet**

● ● Det är av stor betydelse att alla länkar ges samma styrka, så att en eventuell angripare inte finner en svaghet – frånvaro av något system – som skulle fresta till ett anfall i den svaga sektorn.

Det innebär, att vi måste kunna möta alla typer av hot och möta med vapen mot mål i luften, till sjöss och till lands. Utveckling av AJ och S 37 Viggen till AJS-system är därvid ett steg i rätt riktning. JAS 39 Gripen är naturligtvis det stora "lyftet". Gripen har från början god flexibilitet och stor eldkraft mot mål till sjöss, på marken och i luften – t ex Rb 15, Rb 75, Rb 05, Bk (bombkapsel DWS 39), Rb 74 och automatkanon.

● ● Hitintills har avvägningen mellan de olika flygslagen varit lämplig, liksom anskaffning av vapensystem för verkan mot olika måltyper. Beslut om och anskaffning av JAS 39 Gripen med vapensystem möjliggör även i framtiden en i varje situation rätt av vägd fördelning av Gripen i olika roller, jakt – attack – spaning.

Med den framtida ledningsstrukturen (Högkvarter + tre flygkommande-on) föreligger goda förutsättningar för att AJS 37 och JAS 39 skall kunna verka såsom Första Flygeskadern kan verka i dag – det vill säga:

- ▶ **Upprätthålla hög kvalitet och hög beredskap.**
- ▶ **Utveckla stor eldkraft med stor precision, stor rörlighet samt kunna kraftsamlas till tid och rum.**
- ▶ **Utnyttjas flexibelt med varierande taktik och vapen mot mål till sjöss, på land och i luften.**
- ▶ **Tidigt upptäcka fiendliga dispositioner, följa dessa och säkerställa en effektiv underrättelsetjänst.**
- ▶ **Samverka med sjö och markstridskrafter.**
- ▶ **Verka och överleva.**

Det föreligger dessutom goda förutsättningar för att utveckla transportflygförbanden i samverkan med de civila resurserna.

Med ett minskat antal kvalificerade enheter är det desto viktigare att dessa utnyttjas optimalt och så att de tidigt åstadkommer verkan, mot rätt mål.

Första Flygeskadern har hög **beredskap** och kan snabbt insättas **kraftsamlat** mot ett angrepp varifrån det än kommer.

Första Flygeskadern har god förmåga att med hög **precision** och med stor **eldkraft** verka mot ett angrepp över landgränsen, på havet och mot mål i luften. ■

E 1:s ledning

Chefen för Första Flygeskadern (CE 1) är underställd Överbefälhavaren (ÖB) och lyder vad avser organisation, utbildning, taktik, materiel m m under Chefen för Flygvapnet (CFV). För att leda och kontrollera de förband som ingår i Första Flygeskadern har CE 1 till sitt förfogande en fredsstab (i Göteborg och Norrköping) bestående av cirka 40 militära och civila tjänster.

Foto: Ulf Fabiansson

Av Din Facht

Fredsstaben utgör grundstommen till krigsstaben. Krigsstaben med ledning är vid en beredskapshöjning mycket snabbt i funktion, vilket bl a flygförbandens höga beredskap ställer krav på.

CE 1:s stab i krig består av ett antal specialister på ledning av E 1:s förband över hela landet (gränslös ledning). Därtill kommer stödfunktioner.

Huvudprinciperna för ledningen är att ÖB fördelar resurserna, militärbefälhavarna (MB) ställer uppgifterna, CE 1 leder fackmässigt, taktiskt. På så vis kan resurserna enkelt och optimalt utnyttjas över hela landet och CE 1 kan understödja flera MB samtidigt.

Krigsstaben har under 30 år utvecklat en väl fungerande ledningsmetodik och -rutiner. Dessa går principiellt ut på förbandsledning av samtliga förband (resursuppföljning – fördelning, reorganisation) samt företagsledning

av attack-, lätt attack-, transport- och signalspaningsflyg. Sektorcheferna företagsleder i normalfallet spaningsflyg.

Staben är väl utbildad och övad. CE 1 har **kunskap** i detaljer, **befogenhet** (anvisningsrätt mot MB, sektorchefen (C Se) och orderrätt gentemot basbataljonschef) och **samband** för att kunna kraftsamla förbanden varhelst i landet eller sätta in dem i olika riktningar samtidigt enligt ÖB order.

Eskaderledningen är funktionellt uppbyggd. Kravet på flygstridskrafterna har styrt uppbyggnaden av ledningen. Tidsförhållandena styr stabsarbetet och staben arbetar med snabba överväganden/beslut och ett snabbt genomförande. Inom eskadern har under årens lopp utvecklats en unik ledningskultur som genomsyras av att E 1:s förband/besättningar skall kunna verka *och* överleva. ■

Attackflyg

Attackflygförbanden utnyttjas för försvar av hela landet. ÖB fördelar divisionerna till den/de militärbefälhavare (MB) som ÖB bedömer skall disponera resurserna.

Av
Christer Salsing

Foto:
Peter Liander

AJ

37

Attackvigen är utvecklad främst för att kunna utföra attack mot mål till sjöss och till lands. J:et i AJ visar på att AJ 37 dessutom har förmåga att kunna verka som jaktflygplan. Därutöver har AJ 37 möjlighet att utföra havsövervakning med hjälp av flygplanets radar.

Attackflygdivisionerna har hög insatsberedskap och kan omgående verka inom hela landet. Dessa förhållanden skapar tidig och kraftig slagkraft och därmed försvarseffekt.

AJ 37-divisionerna är fredsbaserade vid F 6/Karlsborg, F 7/Sätenäs och F 15/Söderhamn. Från dessa flottiljer har divisionerna i fred goda möjligheter att öva taktiska företag mot både sjö- och markmål. I anslutning till flottiljerna finns skjutmål för att under fredstid kunna träna vapeninsats med övnings- och skarp ammunition.

Attackvapnen

Beväpningen till AJ 37 är omfattande och mångsidig. Därigenom har divisionerna goda möjligheter att genomföra kraftfulla anfall som ger operativ effekt till MB vare sig det gäller sjö-, mark- eller luftmål.

Mot sjömål utnyttjas främst sjömålsrobotarna 04 och 15 (den senare från hösten -92), som medger fällning på stora avstånd från målet. I vissa situationer kan det vara lämpligt att även utnyttja Rb 05, Rb 75 Maverick eller attackraketer.

Markmål bekämpas med Rb 05, Rb 75, attackraketer eller bomber. Valet

bestäms av om det är punkt- eller ytmål som skall anfallas. Inom några år tillförs attackflygförbanden bombkapslar (BK), varvid verkans- och överlevnadsmöjligheterna ökar väsentligt.

AJ 37 bekämpar luftmål under dager och i bra väder. Bewapningen är Rb 05, Rb 24 och automatkanoner. Från 1995 kommer även Rb 74 att kunna användas.

För att reducera den fiendliga motverkan medför AJ 37 motmedel för att störa radarutrustningar och målsökare som utnyttjar infrarödteknik.

Taktik också vapen

I "snabba lägen" gör divisionerna de inledande insatserna från fredsflottiljerna. Därefter sker en successiv övergång till att verka från krigsbaserna som är belägna över hela landet. För att förbättra räckvidden kan AJ 37 använda alla flygbaser för "snabbtankning" före och/eller efter anfall.

Målsättningen för attackflyget är att det skall kunna verka i målet, överleva

i motverkansmiljön och återvända för att verka på nytt.

En ständigt pågående taktikutveckling är en av förutsättningarna för att lyckas. Huvuddelen av taktikutvecklingen bedrivs vid divisionerna. Taktiken bygger bl a på god kännedom om angriparen och hans utrustningar, väder och terräng. Genom att flyga på alla lägsta höjd upptäcks Viggensförbanden sent, angriparen kan överraskas och tiden för motverkansåtgärder reduceras. Genom att flygförband, som är baserade inom olika delar av landet, efter start samlas mot ett gemensamt målområde kan kraftsamling skapas både till tid och rum.

Genom samverkan med armé- och marinstridskrafter vid planläggning och genomförande av anfall förbättras totalverkan i målet. Samverkan sker rutinemässigt vid planering och genomförande av attackföretag. I speciella situationer kan samverkan också behöva genomföras i form av jaktskydd.

Attackflygförbanden är välövade och deltar regelmässigt i ett stort antal övningar. Resultaten från dessa liksom från uppvisningsanfall visar att förbanden har mycket god förmåga att anfalla med stor precision och verkan samtidigt som de fiendliga motverkanssystemens möjligheter begränsas.

Erfarenheter från verksamheten tas kontinuerligt tillvara, analyseras, bearbetas och resulterar i en kontinuerlig utveckling av taktiken.

Ny Vigen-version

AJ 37 tillfördes attackflottiljerna med början 1971. Systemet har successivt utvecklats och står nu inför en omfattande ökning av förmåga och kapacitet i och med modifieringen till version AJS 37. För AJ 37 sker förbättringen i två steg. Det första tas nu i höst, då AJ 37 får förmåga att beväpnas med Rb 15, sex jaktrobotar Rb 24 och fyra Rb 75.

Det andra steget sker våren 1995. Då kommer AJ 37 att kunna beväpnas med jaktrobot Rb 74 och bombkapsel (BK). Genom att resurser för planering, registrering och utvärdering tillförs kommer väsentligt bättre möjligheter att skapas för:

- ▶ Planering av företag.
- ▶ Registrering av uppgifter under företaget, som bl a kan användas för uppdatering av underrättelserna om angriparen.
- ▶ Utvärdering av anfall, verkan och motverkan.

Då AJS-modifieringen är genomförd har AJ 37 möjligheter att verka förbättrats i alla tre rollerna – attack, spaning, jakt – och systemet kan verka med stor lönsamhet fram till sekelskiftet.

Lätta attackflygsystemet

Lätta attack-(LA)systemet togs fram i slutet av 60-talet för att i första hand verka i övre Norrland. I systemet ingår divisioner, stationskompanier samt flygsamverksansgrupper.

Av Mats Jansson

Systemet lämpar sig bäst mot fasta markmål samt långsamtgående luftmål. LA-systemet kan också bekämpa markmål i direkt samverkan med våra arméstridskrafter.

På grund av SK 60:s begränsade prestanda bygger överlevnaden på en utpräglad låghöjdstaktik. Den mycket låga flyghöjden, som bygger på lagarbetet förare-navigatör, har tillsammans med SK 60:s goda manövringsförmåga visat sig bilda ett väl fungerande system. Dess goda verkans- och överlevnadsmöjligheter har verifierats bl a under FOCUS-övningarna, då det sätts in mot lämpliga mål och i rätt miljö.

I fred organiseras LA-verksamheten med en lätt attackenhet vid F 16:s femte division. LA-enheten vid F 16

sätter tillsammans med flygskolan vid F 5 upp fyra krigsdivisioner. Divisionerna arbetar i tregruppssystem med två grupper i luften och en grupp på marken som planlägger nästa företag.

Attackföretag genomförs normalt i grupp med navigatör i flygplan 1 och 3. För att få erforderlig precision arbetar navigatören i slutfasen med karta 1:50000. Detta tillsammans med den relativt låga farten gör att LA-förbanden har goda möjligheter att verka mot svårupptäckta mål även under svåra väderförhållanden.

Erfarenheterna från prov och öv-

ningar under LA-systemets 20-åriga verksamhet visar, att LA-förbanden ofta uppnår goda skjutresultat samtidigt som man kan undvika bekämpning från modernt luftvärn.

LA-systemets framtida utveckling beror till viss del på eventuell anskaffning av ett nytt skolflygplan. Emellertid kan även SK 60 ytterligare utvecklas, bl a genom övertagande av olika vapen från andra flygplanssystem. Sannantaget skulle dessa vapentyper höja slagkraften och förbättra överlevnadsmöjligheterna. ■

Foto: Peter Liander

Spaningsflyg

Av Thomas Röken

Foto: Peter Liander

Spaningsflygsystemet är en del av totalförsvarets underrättelsetjänst. Spaningsflygets huvuduppgift är att inhämta underrättelser som är av betydelse för såväl ÖB som regionala chefers disposition i stort av våra stridskrafter.

Spaningsflyget skall härutöver kunna inhämta:

- ▶ underlag för attackinsats
- ▶ underrättelser av taktisk betydelse för våra mark- och sjöstridskrafter.

Spaningsflyget skall dessutom kunna ingå i luftförsvaret samt genomföra attackuppdrag över hav.

Spaningstaktiken

Spaningsflygsystemet är i dag under fredstid fördelat på tre flottiljer F 13, F 17 och F 21. Spridningen innebär att man redan från fredsbaseringen kan verka i alla operationsområden. Spaningsvигgen (S 37) finns i två versioner (SH och SF). Båda versionerna finns vid samtliga spaningsdivisioner.

En underrättelsepluton är i fred samgrupperad med spaningsdivisionen. Plutonen består av underrättelsepersonal och utvärderingsutrustning, som tar hand om all information som finns i flygplanens sensorer.

Över hav opererar spaningsflyget mestadels i rote, för att få bättre egen-skydd med hänsyn till jakthotet. Upp-trädandet över land sker oftast enskilt. Terrängföljning och extrem lågflygning i kombination med hög fart ger bra skydd och är lättare att genomföra enskilt än i rote.

Grundtaktiken för all spaningsflyg-verksamhet är att så långt möjligt utnyttja egen striltäckning, undgå luft-försvarat område kortast möjliga tid.

Spaningssensorerna är konstruerade så att de ger bra resultat från lägsta höjd med högsta fart till höga höjder och långa avstånd. Fotografering kan även ske under mörker.

Det specifika med ett spaningsflyg-företag är att uppdraget inte är slutfört förrän informationen från använda sensorer har bearbetats och rapport om spaningsresultatet sänts till – och nått – beställaren.

Spaningsflygplanen kan förutom spaningssensorer även medföra Rb 24 för luftförsvarsuppgift och självförsvaret och Rb 04 för attackuppdrag över hav.

Dessutom kan S 37 medföra aktiva

och passiva motmedel för att reducera fientliga vapeninsatser.

Ny kombinationsroll

Under övning "Samverkan 92" övades för första gången samma spaningsflyg-förband tillämpat i de tre rollerna attack, jakt och spaning (AJS).

Spaningsflygdivisionerna genomförde förutom huvuduppgiften underrät-telseinhämtning även attackuppdrag med sjömålsrobot Rb 04 under mörker och ingick i luftförsvaret på dagtid. Resultatet blev mycket positivt och flera värdefulla erfarenheter erhöles, som väl kommer till användning i framtiden i AJS- och JAS-epoken.

Spaningsviggarna kommer i likhet med AJ 37 att modifieras under mitten av 90-talet och får därmed större attack- och jaktkapacitet (Rb 15, BK, sex Rb 24, m m).

För planering och utvärdering samt signalspaning kommer flygplanen att kunna kommunicera med FASA (FöretagsAnalys Spaning Attack) genom en datastav, helt i likhet med AJ 37 efter modifiering.

Spaningsflygplanen kommer p g a dess specifika fotokapacitet att finnas kvar intill dess JAS 39 Gripen erhåller spaningskapsel. ■

Signalspaningsflyg

Av Rolf Ohlsson

Flygburen signalspaning genomförs såväl i fred som i krig och kan ske på strategisk, operativ och taktisk nivå. Signalspaningen kan ske som kommunikationsspaning och/eller teknisk spaning.

Signalspaning på **strategisk nivå** sker för regeringens och överbefälhavarens (ÖB:s) behov. Detta sker främst genom kommunikationsspaning.

Signalspaning på **operativ nivå** innebär inhämtning av information för bearbetning och delgivning av underrättelser som erfordras som underlag för högkvarterets beslut. Operativa underrättelser inhämtas genom kommunikationsspaning och teknisk signalspaning.

Taktisk signalspaning innebär inhämtning av information för bearbetning och delgivning av underrättelser som erfordras som underlag för taktiska beslut och för stridsledning. Denna inhämtning sker som teknisk signalspaning och kommunikationsspaning.

I första hand skall signalspaningsflyg täcka områden där övriga signalspaningssystem är bristfälliga eller har

tillfälligt nedsatt verkan. I krig kan också snabbt brister i det ordinarie signalsystemet uppkomma och som då får täckas med ett flygburet system.

Arbetshästen Caravelle

För att lösa behovet av signalspaning med flyg har C E 1 till sitt förfogande "131:a transportflygdivisionen", vilken under fredstid är baserad på Malmén (F 13 det).

Divisionen består av flygstyrka, markstyrka och en FRA-del. (FRA = Försvarets RadioAnstalt.) Sedan 1974 har divisionen utnyttjat två TP 85 Caravelle för signalspaningsflygning. Varje TP 85 kan operera självständigt från ordinarie (O-) bas eller tillfällig (T-) bas över hela landet.

ÖB utövar den operativa ledningen av försvarets signalspaning. ÖB leder den flygburna signalspaningen genom inriktning av FRA:s signalspaningsverksamhet. Inriktningen baseras på ÖB:s och militärbefälhavarens (MB) underrättelsebehov som kan lösas med signalspaning.

Caravelle-uppdragen företagsleds av C E 1. I E 1:s stab finns kompetens och kunskap för att göra företaget säkert, lösa uppgiften, verka och överleva.

Följande principer gäller vid plane-

ring av företagen för att erhålla bästa skydd:

- ▶ Tag största hänsyn till hotbilden.
- ▶ Lägg routen långt in över eget område.
- ▶ Begär övervakning – ledning av Stril för varje företag.
- ▶ Vid behov beställ jaktskydd för uppdraget eller delar av det.
- ▶ Utnyttja möjligheten att använda T-bas.
- ▶ Utnyttja vädret.
- ▶ Om uppgiften inte säkert kan lösas tag upp en dialog med beställaren.

Företaget leds därefter på eskaderorder.

Hot – risker

Besättningen måste under genomförandet vara mycket lyhörd för eventuella avvikelser från de förutsättningar som låg till grund för planering av företaget. Vid t ex jakthot mot företaget måste besättningschefen snarast besluta om ändrad spaningsroute eller avbryta företaget för att inte riskera att bli bekämpad.

TP 85-verksamheten är i dag väl fungerande och har välutbildad och rutinerad personal i både flyg- och tekniska facket.

Framtiden – Utvecklingen

TP 85 Caravelle kommer i mitten av 90-talet (1996-98) att ersättas med ett nytt – lite mindre men betydligt modernare – flygplan. Flygvapnet får ett snabbare flygplan som bl a har större räckvidd och högre topphöjd än Caravelle. Ersättare blir två Gulfstream G IV och flygplanet får militärbeteckningen TP 102B. ■

Foto: Peter Liander

Transportflyg

Av Per-Erik Brölén

Foto: Ulf Fabiansson

E 1:s transportflyg har till uppgift att i krig tillsammans med Luftfartsverkets krigsorganisation genomföra totalförsvarets flygtransporter över hela landet. Det centrala militära transportflyget används då i första hand för att lösa ÖB:s och MB:s transportuppgifter som inte kan eller bör lösas med andra transportmedel. E 1:s ledningsorganisation för flygstridskrafter täcker hela landet och tillgodoser ledningsbehovet på ett bra sätt.

I fred är uppgiften för Sveriges "tredje största flygbolag" att så fredsrationellt som möjligt genomföra flygtransporter för försvarsmakten inom och utom landet. Även många företag och organisationer utanför försvaret utnyttjar E 1:s transportflyg – t ex FN, försvarsindustrin, olika hjälporganisationer och Nordiska Rådet.

TP 84-förbandet (C-130 Hercules) är den tunga komponenten i krigsorganisationen. Det genomför i första hand skrymmande materieltransporter med dimensionerande materiel och förbandstransporter. Förband med mindre flygplanstyper, som varierar från SK 60 till Cessna Citation och Learjet, genomför i första hand passagerartransporter. Dessa kan emellertid

alternativt även transportera mindre skrymmande materiel.

Innehåll i krig

Förbanden leds i krig med företagsorder, eskaderorder transport, som vid vissa transporter föregås av en stridsplan som benämns *transportflygorder*.

Besättningen i krig utgörs av sex man – en befälhavare, en förare, en navigatör, en färdmekaniker och två lastmästare. Förstelastmästaren är yrkesofficer medan andrelastmästaren är värnpliktig.

Utbildning av värnpliktiga lastmästare har genomförts under senare år och resultatet har blivit mycket gott.

Flygplanet och dess besättning utgör ett eget förband när det utför sina uppdrag. De svarar för allt från detaljplanläggning till klargöring. De värnpliktiga lastmästarna ges också en grundläggande teknisk utbildning på flygplanstypen för att även kunna delta i klargöringstjänsten.

Typlaster för olika förband i Flygvapnet, Armén och Marinen som skall kunna flygtransporteras finns (skall finnas) beskrivna i detalj. Detta för att underlätta för MB, lägre regionala chefer och transporterade förband vad gäller planering och genomförande.

Krigserfarenheter

Under de senaste åren har framför allt TP 84-förbandet deltagit i samtliga större övningar i stor omfattning med flygplan och personal under längre

tider för att lösa omfattande transportuppgifter. Dessutom deltog förbandet integrerat i de allierade FN-flygoperationerna i tre veckors tid under Kuwaitkriget, när det svenska fältsjukhuset transporterades till Saudiarabien. De riktigt krigsrealistiska erfarenheterna erhöles från hjälpflygningarna till Sarajevo nu i augusti.

Allt detta har verkligen prövat systemets förmåga under realistiska förhållanden och givit många erfarenheter. Dessa omsätts i dag över hela linjen från den högsta ledningsnivån ner till det enskilda flygplanet och berör framför allt integreringsfrågor med Luftfartsverkets krigsorganisation, sambandssäkerhet och uthållighet – taktikutveckling icke att förglömma.

När den tunga komponenten i systemet använder sig av krigsbaser för lastning och lossning vid större förbandstransporter ställs krav som hittills inte blivit tillräckligt tillgodosedda i taktikdiskussioner och vid utbildning. Ändring är på gång. Sakta men säkert håller transportflygsystemet på att bli till fullo accepterat och får behov och krav tillgodosedda.

Datorn planerar

Då det finns stora likheter med att företagsleda attack- och transportflygförband och underlaget därmed också till stora delar kan vara gemensamt, pågår analyser för att se möjligheterna att företagsplanera transportflygföretag med hjälp av FASA – alltså datorstemhjälp. ■

Bas- och teknisk tjänst

Av Steve Runström

Foto: Anne Johannesson

Första Flygeskaderns flygförband betjänas av basförband som är underställda sektorcheferna. C E 1:s inflytande på och ansvar för bas- och teknisk tjänst utövas genom ett nära samarbete och kontakter med bland annat förbands- och baschefer. E 1 (stab & verksamhetskontoret) följer kontinuerligt upp bland annat flygplansläge, flygplansstatus och flygtidsproduktion samt omfördelar vid behov resurser. Eskaderstaben arbetar dessutom med läge avseende basresurser,

baseringsmöjligheter, flygplans- och ammunitionsläge samt prognoser avseende dessa resurser. Därigenom skapas förutsättning för att få bästa möjliga basresurser, vilket är avgörande för optimala insatser.

Underlaget, arbetsmaterialet är omfattande genom att det täcker samtliga E 1:s system – attack-, lätt attack-, spanings-, signalspanings- och transportflygsystem och dessa systems användningsmöjligheter över hela landet.

E 1 deltar, inom området bas- och

teknisk tjänst, i verksamheter inom stora delar av Flygvapnet, t ex utbildning och övningar från nivån klargöringstroppchefer till sektorchefernsnivå, inspektioner av och besök på krigsbaser. Därigenom ökar kunskaperna om flygeskaderns flygförbands behov av stöd samt ökar den egna kunskapen om basförbandens status.

Ökade krav med AJS

Vad avser arbetet med den framtida bas- och tekniska tjänsten inriktas denna främst mot införandet av AJS 37 och därmed sammanhängande hantering av sjömålsrobot Rb 15, bombkapslar och sex jaktrobotar på flygplanstypen. Dessa nya beväpningsalternativ och ett ökat flerrollsutprästande ställer nya och ökade krav på basystemet. Det bidrar också till en erfarenhetsuppbyggnad inför JAS 39 Gripen-epoken. Det taktiska utnyttjandet av basresurserna kommer i framtiden att bli av stor betydelse för förbandens uthållighet, överlevnad och verkan.

Dagens system och metodik vad avser uppföljning och hantering av bas- och flygplansmateriel har en mångårig tradition och utveckling. Den är fortfarande tidsenlig och uppfyller väl det moderna krigets krav. ■

Historik

Av Bert Stenfeldt

Flygvapnet blev egen försvarsgren 1926. Först i försvarsbeslutet tio år senare, 1936, lades grunden till Flygvapnets snabba expansion. De tidigare fyra flygkårerna omorganiserades och utökades till sju flottiljer - fyra bomb-, två spanings- och en jaktflottilj. Dessa sammanfördes i EN operativ eskader. Flygeskadern omfattade således alla tre flygslagen.

Erfarenheterna av Andra världskrigets första år påverkade i hög grad 1942 års försvarsbeslut (FB 42). Flygvapnets slagkraft ökade markant jämfört med 1936 års beslut. (Störst var ökningen av jaktflyget. Detta flygslag hade visat avgörande betydelse i invasionsförsvaret under "slaget om

Eskaderchefer för E 1:	
38-01-07 - 42-06-30	Generalmajor Bengt G:son Nordenskiöld
42-07-01 - 52-03-31	Generalmajor Paul Raf Uhr
52-04-01 - 64-03-31	Generalmajor Björn Bjuggren
64-04-01 - 66-09-30	Generalmajor Stig Norén
66-10-01 - 73-03-31	Generalmajor Gösta Odqvist
73-04-04 - 77-06-30	Generalmajor Bengt Rosenius
77-07-01 - 80-09-30	Generalmajor Sven-Olof Olson
80-10-01 - 83-09-30	Generalmajor Erik Nygren
83-10-01 - 90-09-30	Generalmajor Bertil Nordström
90-10-01 -	Generalmajor Bert Stenfeldt

Storbritannien". Enligt FB 42 skulle antalet krigsflygplan utökas till cirka 1000.

1942 indelades flygförbanden operativt i fyra eskadrar:

- ▶ Första Flygeskadern, E 1, bombeskader
- ▶ Andra Flygeskadern, E 2, jakteskader
- ▶ Tredje Flygeskadern, E 3, jakteskader
- ▶ Fjärde Flygeskadern, E 4, spaningseskader.

● ● Första Flygeskadern/E 1

var en renodlad bomb/attackeskader fram till 1966. Störst var E 1 under slutet av 50-talet och fram till mitten av 60-talet, då E 1 omfattade fyra flottiljer och tolv divisioner A 32 Lanser - med dåtida mått ett mycket kvalificerat attackflygplan. Flottiljerna som tillhörde E 1 var F 6, F 7, F 14 och F 17. I slutet av 50-talet ersattes F 14 av F 15.

År 1966 genomfördes en omorganisation av försvarsmakten. Jakteskaderna (E 2 och E 3) utgick och jaktförbanden delades upp på fyra mili-

tärområdesbefälhavare, vilka fick luftoperativt ansvar. Även spaningseskadern (E 4) avvecklades.

Behovet att hålla attackresurserna samlade innebar, att Första Flygeskadern förblev under en chef - direkt underställd Överbefälhavaren (ÖB) i fred och krig. Genom detta enkla lydnds- och ledningsförhållande skapades möjligheter för ÖB att snabbt tilldela attackresurser till den eller de militärbefälhavare (MB) som bedöms ha största behovet av dessa. Det möjliggjorde också ett effektivt och optimalt utnyttjande av de begränsade resurserna över hela operationsområdet.

Då jetskolflygplanet SK 60 (efter modifiering i slutet av 60-talet) blev ett effektivt lätt attacksystem, underställdes de lätta attackflygdivisionerna chefen för Första Flygeskadern (C E 1) av samma skäl som för attackflygförbanden. Under 70- och 80-talen har C E 1 av i stort samma skäl också tillförts ansvaret för spanings-, tungt transportflyg- och signalspaningsförbanden. ■

Jubileumsflygdag

Den 22 augusti firade Första Flygeskadern/E 1 sin 50 årsdag med en massiv flygparadering över Göteborg. Tiotusen-

tals nöjda bevittnade evenemanget, trots att vädret knappast kunde bli sämre. - Följande stod att läsa i kvällsvisan i Dag under rubriken "Dagens ros":

Dagens ros och tack till Flygvapnet. Trots regn och rusk fick vi göteborgare en fin uppvisning. Om än en något nerbantad. Jag och många önskar fler uppvisningar.

ligger

Trots vädet en gläder C E 1, generalmajor Bert Stenfeldt.

Nedan: Chefen för Flygvapnet, generallöjtnant L-E Englund, med motmedel - ett paroll av F 7-design.

Foto: Olaf Fabiansson
UB Nylöf